

papper i annat fall, än då de antingen inför domstol uppvisas för intecknings vinnande eller annan åtgärd, eller att till exekutor aflemnas för indrifning. Då andra skuldsedlar och fordringsbevis, hvilka vid förfallotiderna inlösas och således icke behöfva företes vid domstol eller hos exekutor, äro befriade från stämpelpapper, samt det i allmänhet är den mindre förmögne eller fattige, hvilken icke kan på bestämd tid inlösa sin förbindelse, som egentligen och ofta ganska kämbart drabbas af denna utgift, dristar jag härmed vördsammast föreslå:

att skuldebref eller andra fordringsbevis, ehvad de inför domstol för inteckning eller annat ändamål företes, eller till exekutor för indrifning aflemnas, måtte från stämpelpappersafgift varda befriade.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1873.

Pehr Nilsson,
från Norrbottens län.

N:o 105.

Af Herr **A. P. Danielsson**: *Om förmedling af kronoskattehemmanet Österskog i Högsrums socken af Calmar län.*

I äldre tider, troligen efter både Landtrevisionens hemmantalsbestämningar 1683—1685 och förmedlingsskattläggningarne 1728—1744, anlades på Öland för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning så kallade ekplanteringshagar, i ändamål, såsom namnet antyder, för befrämjande af ekskogskulturen. En bland dem, den största, utsattes till en vidd af 204¹/₂ tunland på kronoallmänningen och kallades Österskog eller i dagligt tal Planters-hagen. Den ställdes under uppsigt af utaf staten aflönade »plantörer» och lärer inhägnats på 1790-talet af de närmaste socknarne i Södra Motet. Emellertid lärer ändamålet med ekplanteringarne icke vunnits. Genom ett Kongl. bref af den 26 April 1814 bestämdes derföre att ekplanteringslanden skulle indragas, och af dem Österskog förvandlas till ett nyhemman.

nyhemman. Påbudet utfördes med stor skyndsamhet. Samma år den 27 och 28 Juli samt 1, 2 och 3 Augusti afmättes och den 15 i sistnämnde månad skattlades egorna, hvilken åtgärd fastställdes af Kongl. Kammar-kollegium den 5 April 1815.

Hemmantalet på detta nyhemman bestämdes då till $1\frac{3}{8}$ mantal, och blef hemmanet, märkvärdigt nog, förlagdt till Högsrums socken, oaktadt det på intet ställe angränsar densamma utan är omgifvet af Glömminge och Runstens socknar.

I denna skattläggning ingick dock icke allenast ofvannämnda, särskildt inhägnade $204\frac{1}{2}$ tunland, utan derjemte 50 tunland, hvilka den under den 6 Maj 1813 konstituerade komitéen för utmarkernas fördelning på Öland ytterligare anslagit, hvarföre hela den egovidd, som ingick i skattläggningen, utgjorde $254\frac{1}{2}$ tunland. Samma dag skattläggningen fastställdes — den 5 April 1815 — tillkännagaf Kongl. Maj:t uti nådig skrifvelse till Kammar-kollegium, att Handlanden i Borgholm Anders Råbergs gjorda anbud af städjesumman 1,623 R:dr Banko, var, jemte öfriga vilkor, antaget, hvarföre Konungens Befallningshafvande i länet medelst utslag af den 3 Juli 1816 antog Råberg såsom åbo på kronohemmanet $1\frac{3}{8}$ mantal Österskog. Endast en kort tid innehade Råberg Österskog såsom kronoåbo, ty redan följande året hade han emot en skatteköpskillning af 145 R:dr 41 skilling 8 runstycken banko inlöst hemmanet till skatte enligt Kammar-kollegii skattebref af den 19 Juni 1817.

Nu hade planteringshagen Österskog kommit i enskild persons vård, hvilket öde sedermera drabbade nästan alla Ölands kronoskogar.

Sednare tiders erfarenhet har bevisat, att det misstaget vid skattläggningen blifvit begånget, att hemmantalet bestämdes för högt. Då hemmanet öfvergick från kronan, låg deruti ett *stort* värde, men icke uti sådana egenskaper som bort finna uttryck i ett högt hemmantal utan i en förhöjd skatteköpskillning. Hemmantalet bestämdes för högt och köpskillningen för lågt. Hemmanets förnämsta värde bestod uti *skogen*, ty oaktadt Råberg vid hemmanets inköp från kronan ej betalade mera än 1,768 R:dr 41 skilling 8 runstycken banko, lär han, enligt uppgift, försålt skog för omkring 30,000 R:dr Rmt. — Sedan Råberg och hans arfvingar innehaft hemmanet i 25 år, inköptes det af Johan Magnus Rylander för ett pris af 2,333 R:dr 16 skilling riksgäld — ett pris som möjligen kunnat vara lämpligt för $\frac{1}{8}$ mantal, men som nu gälde för ett, hvilket var elfva gånger större.

Äfven Rylander gjorde en god affär, men sedan han försålt all den återstående skogen hade han den oturen att hafva i behåll den till all åkerodling otjenliga jorden och — skatterna för $1\frac{3}{8}$ mantal. Att derefter få någon köpare till *hela* hemmanet lät sig icke göra. Egaren uppfann då denna utväg: han indelade den ovanligt reguliera egofiguren i 11 lika delar, då hvarje lott skulle motsvara ett åttondels mantal och utbjöd derpå hemmansdelar till salu. Detta lyckades. Köpare anmälde sig, men de betalade ej mera för hvarje $\frac{1}{8}$ mantal än — 200 R:dr. Priset var exempellöst lågt och hade den sorgliga

betydelsen att Österskog ännu en gång var på väg att ombyta jordnatur: från planteringshage hade det blifvit kronohemman, derifrån öfvergatt till skattehemman — nu närmade det sig med stora steg skattevraksnaturen, hvilken det i våra dagar på det nogaste uppnått.

Att köpare till dessa $\frac{1}{8}$:dels mantal i funno sig var ej besynnerligt. Priset var ovanligt lågt, villkoren möjligen fördelaktiga, den naturliga böjelsen att få bruka egen torfva, som genom det låga priset kunde blifva uppfylld, obekantskapen med hvad jorden kunde blifva och slutligen hoppet för framtiden; allt utgjorde förhållanden som voro inbjudande för afnämare.

Dessa gjorde dock en stor missräkning! De nedlade på dessa $\frac{1}{8}$ mantal sina krafter och tillgångar. Jorden nekade afkastning. De blefvo derpå skuldsatte och måste slutligen öfverlemnna sina hemman till andra och afflytta derifrån utfattiga.

Så har det gått med den ena åboen efter den andra, och den nuvarande uppsättningen, den 5:te eller 6:te i ordningen på omkring 25 års tid, kommer ovilkorligen att dela samma öde, om ej hjälp medelst nedsättning i skatterna mellankommer.

Ett fjerdedels århundrade, hvilket ungefär förflutit sedan skogen raserades, har lemnat den erfarenheten, att *ingen* hemmansegare på Österskog har af jordbruket sin nödortfoga bergning på detta helt och hållet af utmarksjord bestående hemman.

När den klena skörden är såld för skatten eller utmätt för andra fordringsewares räkning eller möjligen — i lyckligaste fallet — förtärd af familjen, utrustas barnskaran med den vanliga attributen: påsen på ryggen, för att hos deltagande menniskor söka lindring i hungerns plågor. Det är alltid nedslående att se ett sådant försörjningssätt; men det är upprörande att erfara, det barn till *hemmansegare* behöfva begagna denna demoraliserande utväg för lifvets uppehälle, och allrämest här, der förhållandet gäller icke vissa personer eller vissa år, utan *hela* byn, under alla år lika. Och likväl betala dessa jordegare fattigvårdsafgift till Högsrums socken, ty de äro ju hemmansegare!

Såsom stöd för hvad jag här anfört vågar jag vördsammast bifoga handlingarne rörande den af Kommissions-landtmätaren G. R. S. Engström å tjenstens vägnar under den 26 Augusti påbörjade och den 3 September 1869 afslutade förrättningen att uppmäta och taxera alla egorna till nyhemmanet $1\frac{3}{8}$ mantal Österskog.

Åfven får jag omnämna, det hemmansegarne i Österskog genom ansökning af den 14 April 1870 hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet anhållit om förmedling af hemmantalet, men att denna myndighet förklarar sig ej kunna denna begäran bifalla; och att de sedermera till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifvit ny ansökan i samma syfte, men att Kongl. Maj:t genom nådig resolution af den 18 Juli 1871 förklarar sig ej heller kunna denna deras ansökning bifalla, hvilka förhållanden synas af de bifogade handlingarne. Af sådan anledning och emedan ifrågavarande hemman är åsatt för högt hemmantal och en rättelse deri är både rättvis och af högsta behovet påkallad, synes

någon annan utväg för dessa hemmansegare att vinna den åsyftade rättelsen ej vara än att vända sig till Riksdagen, och vågar jag därför härmed vördsammast anhålla, det Riksdagen behagade besluta:

att nyhemmanet Österskog, $1\frac{3}{8}$ mantal krono-skatte i Calmar län, Ölands norra mot, Runstens härad af Högsrums socken, måtte förmedlas till $\frac{1}{8}$ mantal och således vinna nedsättning i skatter och onera från $1\frac{3}{8}$ till $\frac{1}{8}$ mantal.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1873.

A. P. Danielsson,
från Calmar län.

Rättelse

i motionen N:o 2.

Sid. 10, rad. 1 nedifr. står: i fall bestämmelse emellan
läs: i fall bestämmelser i den emellan
